

Komentář k mapě umění v ČR

Součástí výzkumného projektu Studie stavu, struktury, podmínek a financování umění v ČR (2006 – 2011), jehož příjemcem je Institut umění – Divadelní ústav, www.idu.cz

V rámci projektu vědy a výzkumu Studie stavu, struktury, podmínek a financování profesionálního umění v ČR (kód projektu DD06PO3OUK002) bylo definováno jako jeden z výstupů projektu mapování infrastruktury umění v našem státě. Základní výstup je zveřejněn na webových stránkách provozovaných Institutem umění (www.culturenet.cz) v segmentu „databáze organizací“ (levé menu: ČR – obory). Adresář obsahuje odkazy na nejrozličnější typy organizací a aktivit, dělených dle jednotlivých uměleckých a kulturních oblastí.

Na téže stránce je v levém menu pod odkazem „Mapa organizací“ (<http://www.culturenet.cz/index.php?cmd=page&id=818>) k dispozici geografická mapa, která umožňuje vyhledávat dle jednotlivých krajů, oborů a dalších kritérií.

Adresář obsahuje následující oblasti:

- TV a rozhlas
- Reklama
- Kulturní dědictví
- Film
- Literatura
- Vizuální umění
- Tanec
- Hudba
- Divadlo
- Architektura
- Víceoborové

Předmětem našeho zájmu (a vlastního projektu) jsou oblasti tzv. živého umění, tedy kategorie: divadlo, film, hudba, literatura, tanec, vizuální umění a víceoborové instituty. Na pomezí umění jsou přidány i kategorie jako kulturní dědictví, reklama, TV a rozhlas, které je možné vázat na následný projekt vědy a výzkumu, který provádí Institut umění a který je zaměřen na mapování kulturních a kreativních průmyslů v České republice.

Každý obor je dále členěn podle typů, žánrů a lokace. Typy a žánry vychází z charakteru daného oboru. Např. v kategorii divadlo lze vyhledat jednak typy organizací a institutů (např. divadla, soubory, agentury, školy, dotační tituly atd.), žánry a druhy (od činohry po loutky) až konečně po lokační určení dle krajů ČR. U každého oboru lze v odkazech nalézt i nejdůležitější webové portály k danému oboru. Adresář zobrazuje počet subjektů dané oblasti, typu či žánru. Databáze je doplněna adresářem organizací a odkazy na veřejnou správu ČR se vztahem k tomuto kulturnímu segmentu, stejně jako s odkazy na EU a zahraničí, včetně kulturních portálů jednotlivých států.

Komentář k mapování byl vypracován ke stavu adresářů v prosinci 2011.

Komentář byl vypracován v rámci výzkumného projektu Studie stavu, struktury, podmínek a financování umění v ČR (2006 – 2011), jehož příjemcem je Institut umění – Divadelní ústav, www.idu.cz

V cms (interní) verzi webových stránek jsou subjekty ukládány a je možné je vyhledávat i podle charakteru jejich právní subjektivity.

Adresář umožňuje aktivní vkládání ze strany uživatelů s tím, že každý záznam prochází schválením, potvrzením či úpravou správného zařazení do adresáře.

Literatura

Databáze obsahuje celkem 548 položek.

Organizace a instituce

Profesní institucionální život v oblasti literatury je v ČR značně pestrý – působí v něm nejen řada státem a veřejnou samosprávou zřizovaných institucí, ale též subjekty nestátního neziskového sektoru. Mezi nejvýznamnější organizace se řadí České centrum Mezinárodního PEN klubu, Památník národního písemnictví, Obec překladatelů a Pražský literární dům autorů německého jazyka; v oblasti knižního trhu je klíčovým subjektem Svaz českých knihkupců a nakladatelů. V regionech působí řada aktivních sdružení regionálního a lokálního zaměření a významu. Databáze uvádí 47 subjektů.

Festivaly a veletrhy

Počet literárních festivalů v ČR odpovídá velikosti země s tím, že jednotlivé přehlídky nejsou koncentrovány pouze do hlavního města Prahy a zahrnují žánrovou pestrost oboru (proza, poezie, komiks, fantasy/sci-fi). Mezi nejvýznamnější akce – z tuzemského i mezinárodního hlediska – patří brněnský Měsíc autorského čtení, Festival spisovatelů Praha a festivalová část Mezinárodního knižního veletrhu a festival Svět knihy Praha. Databáze uvádí 26 takových aktivit.

Školy a ostatní pracoviště

Institucionální zázemí literárněvědnému výzkumu v současné době poskytuje zejména Akademie věd ČR a jednotlivá vysokoškolská pracoviště; významné aktivity vyvíjejí rovněž i pracovníci institucí jiného typu (např. Památník národního písemnictví). Z univerzitních pracovišť především Ústav české literatury a literární vědy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Ústav bohemistiky Filozofické fakulty Jihočeské univerzity a Katedra bohemistiky Filozofické fakulty Palackého Univerzity v Olomouci.

Literární agentury

Kolektivní správu v oblasti literatury vykonává DILIA Praha o.s. Mapa dále prezentuje 13 agentur s přímým vztahem k literárnímu provozu.

Literární periodika

Od první poloviny 90. let minulého století začala vznikat řada periodik, které reagují na aktuální tuzemské literární trendy. K roku 2011 existuje několik celorepublikových časopisů (*Tvar*, *Host* ad.) a řada menších, regionálních (*Duha*, *Plž* ad.); tematickým zaměřením jsou česká literární periodika poměrně pestrá (např. poezie – *Psí víno*, komiks – *Aargh!*, sci-fi a fantasy – *XB-1*). Databáze neobsahuje pouze literární či literárněvědné časopisy, ale

Komentář byl vypracován v rámci výzkumného projektu Studie stavu, struktury, podmínek a financování umění v ČR (2006 – 2011), jehož příjemcem je Institut umění – Divadelní ústav, www.idu.cz

těž obecně kulturní revue, na jejichž stránkách je věnován prostor i literatuře a její reflexi (A2, *Labyrint Revue*, *Revolver Revue* aj.). Databáze uvádí celkem 96 takových titulů.

Literární a knižní ceny

Z více než stovky celostátních, regionálních a lokálních literárních ocenění během své historie získaly prestižní postavení především Cena Jaroslava Seiferta (próza), Státní cena za literaturu (próza/poezie), Státní cena za překladatelské dílo (próza/poezie), Magnesia Litera a jedinou mezinárodní literární cenu udělovanou v České republice představuje Cena Franze Kafky. Směrem do zahraničí jsou významnými oceněními Premia Bohemica, medaile Artis bohemiae amicis a Cena Gratias Agit, ocenění udělovaná za šíření dobrého jména české literatury, resp. obecně kultury v zahraničí.

Rezidence

Databáze odkazuje ke třem možným poskytovatelům literárních rezidenčních pobytů

Odkazy

Nabízí 68 potřebných internetových odkazů vztahujících se nějakým způsobem k oboru. Vedle „klasických“ tištěných periodik vznikly totiž s rozvojem internetu desítky elektronických literárních časopisů, portálů a serverů.

Granty a dotace

Zájemci získají 18 odkazů na dotační tituly z oblasti literatury

Distribuce

Je zde uvedeno 10 distribučních společností v oblasti literatury s celorepublikovou působností.

Typy dále zahrnují ještě oblasti: knihovny a archívy, literární kavárny, antikvariáty.

Žánry

V databázi je možné vyhledávat samostatně prózu, poezii, odbornou literaturu a literaturu faktu, překladovou literaturu, knihy pro děti a mládež, ilustrace, drama, svou zvláštní kategorii má komiks a pod položkou *ostatní* jsou nezařaditelné tituly.

Kraje

A konečně databáze umožňuje vyhledávat všechny předcházející kategorie podle krajů. Tedy umožňuje lokaci, stratifikaci a diverzifikaci jednotlivých specifických literárních aktivit, produktů a služeb. Jen z prostého výčtu položek (326) je zjevné, že se většina našeho literárního života koncentruje v Praze. Výrazněji je zastoupené Brno a kraje moravskoslezský a střeodočeský. Minimální literární infrastruktura je v karlovarském, libereckém a pardubickém kraji.

Komentář byl vypracován v rámci výzkumného projektu Studie stavu, struktury, podmínek a financování umění v ČR (2006 – 2011), jehož příjemcem je Institut umění – Divadelní ústav, www.idu.cz

Divadlo

Mapování přebírá převážně údaje z adresáře webového portálu www.divadlo.cz, který rovněž spravuje Institut umění – Divadelní ústav.

Databáze obsahuje celkem 950 záznamů z oboru.

Divadla, soubory

Divadelní kultura v ČR má značnou tradici a je živým a rozvíjejícím se kulturním fenoménem i v současné době. Na jedné straně působí síť veřejných divadel, většinou zřizovaných a zakládaných městy až na výjimky, kdy dvě divadla (Jihlava a Český Těšín) spravují kraje a také komplex Národního divadla, přímo spravovaný ministerstvem kultury. Na druhé straně působí řada divadelních aktivit s charakterem neziskových subjektů a také od 90. let rozvíjející se provozování divadla na komerční bázi (např. muzikálových produkcí). Veřejnou síť v ČR tvoří divadla se stálým souborem a repertoárovým typem produkce a se specifikou vícesouborových divadel, které jsou ve většině krajských měst. Divadelní síť je diversifikovaná na celém území republiky s přirozenou koncentrací v metropoli. Počet těchto subjektů evidovaných v roce 2011 dosáhl 501 záznamů, z toho 310 v Praze

Festivaly

Mapování uvádí číslo 158 divadelních festivalů na území našeho státu, přičemž aktuální adresář (viz cit. divadlo.cz) jich registruje pouze 115. Některé z nich mají však i mezinárodní přesah: Divadlo evropských regionů Hradec Králové, Mezinárodní festival divadlo Plzeň, Pražský divadelní festival německého jazyka, Tanec Praha atd. Renomé si vytvořily i loutkářské festivaly jako Skupova Plzeň či liberecká Mateřinka.

Agentury

V odkazech je uvedeno přes šedesát divadelních agentur převážně produkčního typu, tak ale také registrují agentury autorské či herecké. Podle uváděných charakteristik je patrné, že některé se specializují na hudbu (operu či muzikál), tanec či dokonce v sebedefinici jako *umělecké*. Celkem 46 působí na území hlavního města.

Periodika

Zaznamenáváme 18 novin, časopisů a odborných revue z oboru divadlo. Nejsou prozatím dokumentována elektronická periodika z oboru (např. www.operaplus.cz)

Školy

Je zaneseno přes 70 odkazů odborného divadelního školství od vysokoškolského typu (DAMU, JAMU, FF UK atd.) přes konzervatoře až po základní umělecké školství (včetně soukromých studií). Už samotný výčet prezentuje strukturu odborného školství na evropské úrovni.

Granty, dotace

V oboru divadlo jsou uvedeny jen tři dotační tituly. Tato část databáze je prozatím nedostatečná a odkazy lze spíše najít v kategorii „všeoborové“ v položce „granty a dotace“.

Instituce, asociace

Komentář byl vypracován v rámci výzkumného projektu Studie stavu, struktury, podmínek a financování umění v ČR (2006 – 2011), jehož příjemcem je Institut umění – Divadelní ústav, www.idu.cz

Pod tímto určením je uvedeno přes 50 odborných, profesních i zájmových institutů (včetně mezinárodních organizací).

Žánry

Více než polovina položek se vztahuje k činohře. Další divadelní žánry jsou určeny jako: opera, opereta, muzikál, černé divadlo, loutkové divadlo, pantomima, divadlo pro děti a mládež, pouliční a alternativní divadlo, balet a tanec.

Kraje

Stran stratifikace se čtvrtina divadelních aktivit odehrává v Praze. Pod 10 záznamů mají kraje: liberecký, karlovarský, pardubický a Vysočina.

Tanec

V oboru tanec je zaneseno 200 položek. V kategorii „**agentury**“ jsou uvedeny dva subjekty s touto specializací. Z **periodik** jsou zaneseny 4 tituly, z nichž upozorňujeme zvláště na Taneční zónu. V **cenách a soutěžích** lze najít rovněž 4 tituly. Dále je uváděno 9 **odkazů** na webové stránky, vyhrazené tomuto oboru. Se stejnou specifikou je uváděno i 9 **institucí a asociací**. K **rezidenčním pobytům** se váže dalších 9 odkazů. Ve složce **archivy, muzea, knihovny** jsou uváděny tři odkazy. A v položce **festivally** je zaneseno 8 akcí. Je nutné připomenout, že v této kategorii se přirozeně překrývá řada záznamů s údaji v kategorii „divadlo“, což znamená, že se snižuje numerická hodnota v kategorii „vše“.

Divadla, soubory (taneční)

V této kategorii je 81 odkazů jak samostatných baletních a tanečních souborů a skupin, tak baletních souborů, které jsou součástí vícesouborových divadel (ND Praha, ND Brno a Ostrava atd.) Jsou zde uváděny i stagiony, kde se taneční aktivity realizují (např. La Fabrika).

Školy, kurzy

Položka obsahuje přes 90 odkazů a opět, jako v případě divadla, mapuje umělecké školství tohoto oboru přes vysoké školy a konzervatoře až po základní umělecké školství a soukromá studia.

Žánry

V oboru tanec jsou žánry definovány jako: klasický, současný, lidový a ostatní. V klasickém žánru je uváděno 19 položek, současný tanec obsahuje 33 údajů a 24 najdeme definováno jako lidový. Přes 40 položek mapuje ostatní druhy jako např. historický tanec, tanec určený zemí původu či excentričností, např. break dance.

Kraje

Atypická vůči ostatním oborům je diverzifikace tohoto žánru v ČR. Zase okolo čtvrtiny aktivit je sice koncentrována v metropoli, z dalších krajů se do popředí dostává opět Brno, ale v četnosti výskytů je následován Hradcem Králové. Ve většině krajů však najdeme pouze jeden maximálně tři odkazy.

Komentář byl vypracován v rámci výzkumného projektu Studie stavu, struktury, podmínek a financování umění v ČR (2006 – 2011), jehož příjemcem je Institut umění – Divadelní ústav, www.idu.cz

Hudba

Databáze hudební oblasti obsahuje 1093 záznamů a je ze všech oborů nejvíce členěná (15 položek). Adresář je přenášen z webového portálu www.czechmusic.org, který obsahuje větší diverzifikaci typů a žánrů a je rovněž spravován Institutem umění – Divadelním ústavem.

Agentury

V hudební branži se vyskytuje nejvíce produkčních agentur. 150 agentur pokrývá celé žánrové spektrum hudební oblasti.

Periodika

Hudba má také poměrně široký záběr ve vydávání oborově zaměřených periodik (38 titulů).

Školy, kurzy

117 položek mapuje hudební výuku a studia, opět v celém spektru uměleckého školství v ČR.

Ceny, soutěže

Je zadokumentováno 20 titulů převážně interpretačních soutěží a výjimečně i ocenění za dílo či výkon.

Odkazy

Obsahují 60 odkazů na webové stránky s hudební specifikou.

Instituce, asociace

Tato kategorie obsahuje 88 položek s odkazem na rozhodující institucionální základnu oboru. Následující položka navazuje 1 odkazem na možnost rezidenčních pobytů

Granty, dotace

Je uvedeno 13 dotačních titulů.

Festivaly

Je zmapováno přes 76 hudebních festivalů nejrůznějšího typu a zaměření

Archívy, muzea, knihovny

Je zadokumentováno 33 těchto institucí s určením příslušnosti do jedné z těchto tří podskupin.

Média

Je to jediný obor, který obsahuje i tuto položku (celkem 36 odkazů hlavně na rozhlasové a televizní vysílání.

Kluby, sály

Databáze uvádí přes 101 prostor s určením (či možností) hudebních produkcí.

Hudba uvádí i tuto specifickou položku (a stojí za zvážení, zda by neměla být v rámci mapy doplněna i u jiných oborů, např. pro divadlo či tanec).

Komentář byl vypracován v rámci výzkumného projektu Studie stavu, struktury, podmínek a financování umění v ČR (2006 – 2011), jehož příjemcem je Institut umění – Divadelní ústav, www.idu.cz

Vydavatelství a nakladatelství

Prozatím je zmapováno 73 vydavatelství a nakladatelství, které se věnují hudební produkci

Ostatní

V této kategorii jsou převážně distribuční či obchodní společnosti anebo ty subjekty, které mají vícefunkční charakter či mají přímé vazby k oblasti kreativních průmyslů.

Orchestra, soubory, sbory

Je zmapováno 245 subjektů a tato položka zdaleka nevyčerpává celou oblast hudebního a pěveckého života v ČR.

Žánry

V této kategorii lze zatím vyhledávat podle následujícího řazení: folklór, klasická hudba, jazz a blues, world music, alternativní hudba, ostatní hudba, folk a country, pop a rock.

Kraje

Je třeba připomenout, že mapa zatím dokumentuje převážně diverzifikaci klasické hudby. Na Prahu pak připadá skoro 50% všech záznamů. Druhým nejvíce zastoupeným je obligatorně jihomoravský kraj, k silnějším krajům patří moravskoslezský, středočeský a královehradecký. Oproti tomu jen malý výskyt záznamů má kraj Liberecký a kraj Vysočina.

Film

Databáze uvádí celkem 352 položek z tohoto druhu umění. Členění (typy činností) jsou standardní, tzn. že členění využívá všech možností, stejně jako např. u hudby. Databáze uvádí 148 **agentur** z oblasti filmové tvorby, produkce, případně distribuce. Uvádí rovněž 20 filmových časopisů či odborných **periodik**. Je zaznamenáno 16 filmových **škol** (vysokých a vyšších odborných, včetně soukromých). Filmové umění u nás disponuje 24 **soutěžemi a cenami**. 21 **odkazů** směřuje většinou na internetové filmové databáze. V položce **asociace, instituce** je zmapováno 29 profesních a zájmových asociací a uskupení. Je uveden pouze 1 odkaz na **rezidenční pobyt** a 6 odkazů na **granty a dotace**. V naší republice se koná na 62 **filmových festivalů**. V položce **média** je odkaz pouze na 5 televizních společností a položku je nutné rozšířit a zkompletovat. V položce **archívy, muzea, knihovny** jsou uvedeny jen 3 podstatné filmové archívy (NFA, archív ve Zlíně a studentských filmů na FAMU). Výčet **kin** uvádí 23 subjektů, které mají především charakter „art kina“.

Žánry

Segment filmu je dělený na dokumentární (19 odkazů), animovaný (13 odkazů), hraný (19 odkazů) a ostatní (15 odkazů převážně multifunkčního charakteru).

Kraje

I v tomto oboru je zatím největší koncentrace na Prahu. Až 2/3 záznamů se týká filmových aktivit (činností, produktů a služeb) se sídlem v hlavním městě. Vyšší koncentraci lze zaznamenat ve zlínském kraji (i vzhledem k tamním ateliérům) a opět se ukazuje nejslabší

Komentář byl vypracován v rámci výzkumného projektu Studie stavu, struktury, podmínek a financování umění v ČR (2006 – 2011), jehož příjemcem je Institut umění – Divadelní ústav, www.idu.cz

infrastruktura, i tohoto kulturního segmentu, v libereckém, karlovarském, pardubickém kraji a v kraji Vysočina.

Vizuální umění

Databáze pro rok 2011 mapuje 572 položek, vztahujících se k oboru výtvarného umění. Obor je v databázi standardně strukturován. Obsahuje 56 **odkazů** na webové stránky této oblasti a uvádí 83 oborových **asociací, spolků a institucí**. Vizuální umění má ze všech oborů nejvíce odkazů na **rezidenční pobyty** (14 položek) a 15 dotačních titulů v položce **granty, dotace**. Dotační tituly neobsahují granty z úrovně krajů a měst. V oboru se vyskytuje zvláštní kategorie **periodické akce** (celkem 25), což jsou převážně prodejní výstavy a veletrhy a nahrazuje položku „festivaly“ u ostatních oborů. Péče o kulturní dědictví je dělena do dvou institucionálních segmentů: jednak na **archívy a knihovny**, jichž je uváděno 18 a dále **muzea, galérie a výstavní síně**, jichž je celkem 207 a které vytvářejí vlastní infrastrukturu oboru. Je uvedeno rovněž 28 **nakladatelství** s touto specializací, ale je faktem, že některá mají i další funkce (např. působí současně jako aukční síň, agentura aj.). V položce **média** najdeme odkaz na internetovou televizi při AVU. Je zadokumentováno i 12 **agentur** (včetně kolektivní správy autorských práv). Poměrně početný je i svět **cen a soutěží**, kdy je uváděno přes 31 položek. K oboru se vztahuje i 45 odborných **periodik**. Pod hlavičkou **škol a kurzů** je uvedeno na 170 titulů všech typů odborného školství a studií. I tento údaj vypovídá o síle odborného zázemí výtvarného umění.

Žánry

Obor vizuálního umění je dělen následně: architektura, restaurátorství, nová média a multimédia, fotografie, design a užité umění, volná tvorba a kategorie „ostatní“. V položce **média** je uvedeno 56 odkazů, které se někdy překrývají s odkazy dalších kategorií. K **fotografii** se váže 86 odkazů, k **designu a užitému umění** 129 a konečně **volné umění** má pochopitelně nejvíce odkazů (258). V kategorii **ostatní** je na 91 obtížně zařaditelných titulů.

Kraje

Obligatoriamente 50% všech výtvarných aktivit se odehrává v Praze. Nad průměrem se samozřejmě pohybuje Brno, Ostrava a překvapivě i Hradec Králové. Oproti jiným oborům je silnější výskyt vizuálního umění i v Libereckém kraji a pod průměrem zastoupení se tentokrát pohybuje Středočeský kraj a dále Ústí n/L, Pardubice a Vysočina.

Víceoborové

Zde je uváděno 315 odkazů, z nichž se část objevuje i v dalších kategoriích. Kategorie je standardně typizována a žánrové vymezení zde postrádá oprávnění. Smysl má pouze okomentovat diverzitu podle krajů. Přes 50 % adres směřuje do hlavního města. Četnější výskyt víceoborových aktivit a institutů lze zaznamenat pouze v Plzeňském a Jihočeském kraji a na Moravě v Brně a Ostravě.

Komentář byl vypracován v rámci výzkumného projektu Studie stavu, struktury, podmínek a financování umění v ČR (2006 – 2011), jehož příjemcem je Institut umění – Divadelní ústav, www.idu.cz

Závěr

Kategoriemi **TV a rozhlas**, **Kulturním dědictvím** a **Reklamou** se detailněji nezabýváme neb nespádají do taxonomu „živé umění“. Objeví se však v následujícím komentáři ke shrnující kategorii „vše“. Tato kategorie, tedy úplná databáze (k prosinci 2011) obsahuje celkem 3 650 položek z oblasti kultury a umění, přesahuje oblast živého umění a v této podobě spíše odpovídá vymezení oblastí kulturních a kreativních průmyslů. Při její analýze lze především prokázat lokaci kulturních a uměleckých aktivit v České republice a diverzifikaci či stratifikaci kulturní infrastruktury u nás. Více než 50% položek (1 932) se přímo vztahuje k hl.m. Praze. Není to překvapivé zjištění, obdobné poměry prokazují i ročenky **Statistika kultury v ČR**, které zpracovává NIPOS. Z databáze vyplývá, že nejslabší kulturní infrastrukturu (včetně kulturních a uměleckých aktivit) mají kraje Karlovarský a kraj Vysočina, přidává se k nim i Liberecký kraj. Databáze tak vlastně reálně zachycuje stav, který poprvé popsala **Vstupní analýza současných vazeb trhu práce se sektorem kultura**, kterou v roce 2009 na základě zadání Ministerstva práce a sociálních věcí vypracoval Institut umění ve spolupráci s EUPC s.r.o. a Otevřenou společností o.p.s./ProCulture. Tato analýza jako první, ještě před pilotním projektem satelitního účtu kultury (2011), zkoumala ekonomický potenciál tohoto odvětví národního hospodářství a přede vším zaměstnanost v tomto oboru. Mapování aktivit, služeb a produktů tohoto segmentu jen dokumentuje prvotní statistická zjištění.